

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

1. INTRODUKTION

För att säkerställa det systematiska arbetsmiljöarbetets effektivitet, funktion och utveckling måste det regelbundet följas upp och utvärderas. I enlighet med Arbetsmiljölagen och föreskrift om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1), genomför Region Västmanland från och med 2018 årligen en uppföljning av SAM som involverar hela organisationen.

Respektive förvaltning har ansvar för att sammanställa, analysera och dokumentera arbetsplatsernas svar. Åtgärder som avser att förbättra det systematiska arbetsmiljöarbetet anges i en förvaltningsövergripande handlingsplan. Regionens arbetsmiljöstrateg sammanställer förvaltningarnas resultat i en regionövergripande rapport inklusive handlingsplan som redovisas i samband med årsredovisningen.

Syftet med den årliga uppföljningen och sammanställningen av SAM är att få en helhetsbild av Region Västmanlands systematiska arbetsmiljöarbete genom att identifiera de delar som fungerar bra samt de brister som behöver åtgärdas. Genom att arbeta med systemförbättrande åtgärder på flera nivåer i organisationen skapar vi förutsättningar för att nå målet om att andelen chefer som bedriver att systematiskt arbetsmiljöarbete i enlighet med de lagkrav som ställs ska öka. Det ska också ge ett underlag för att utveckla verksamheten och uppnå en god arbetsmiljö och skapa förutsättningar för att bli en hälsofrämjande arbetsplats.

2. REGIONÖVERGRIPANDE RESULTAT 2018

I tabellen nedan redovisas det totala antalet arbetsplatser och antal uppföljda arbetsplatser per förvaltning.

Förvaltning/Region	Datum för samverkan	Totalt antal arbetsplatser	Antal svarande	Andel svarande
Regionkontoret	181204	53	45	85%
Verksamhets- och ledningsstöd	181204	27	20	74%
Västmanlands sjukhus	181205	170	121	71%
PPHV	181126	79	68	86%
Hjälpmedelscentrum	190109	4	4	100%
Kollektivtrafikförvaltningen	190111	10	7	70%
Region Västmanland	190122	344	266	77%

Svarsfrekvensen för regionen på övergripande nivå var 77% med en spridning från 70% till 100% mellan förvaltningarna.

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

3. RESULTAT PER FRÅGA

Nedan presenteras det regionövergripande resultatet per fråga. Respektive förvaltning har sammanställt, analyserat och dokumenterat arbetsplatsernas svar och fått ett förvaltningsövergripande resultat. Dessa redovisas i rapport [Regionövergripande sammanställning av förvaltningarnas systemförbättrande åtgärder – Systematiskt arbetsmiljöarbete 2018](#).

Frågeformulär – Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete

	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
Naturlig del i arbetet, samverkan, arbetsmiljöpolicy, rutiner/instruktioner				
3 a. Arbetsmiljöarbetet är en naturlig del i allt vi gör och är väl integrerat i vår verksamhet.	201	62	3	76%
Samverkan				
4. Chef, medarbetare och skyddsombud medverkar tillsammans/samverkar i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Exempelvis vid skyddsronder och riskbedömningar samt på samverkansmöten, APT och medarbetarsamtal.	220	42	4	83%
Policy, riktlinjer, instruktioner, mål				
5 a. Vi har en arbetsmiljöpolicy i Region Västmanland som är känd på arbetsplatsen.	156	98	12	59%
5 b. Det finns regionövergripande riktlinjer och instruktioner för det systematiska arbetsmiljöarbetet.	236	29	1	89%
5 c. Det finns konkreta mål för vad arbetsmiljöarbetet ska leda till.	191	55	20	72%
TOTALT	132	-	-	50%
Fördelning av ansvar för arbetsmiljöuppgifter och arbetsgivarens kunskaper				
6 a. Chef har mottagit en skriftlig och tydlig fördelning av arbetsmiljöuppgifter som beskriver vad uppdraget innebär. Fördelningen är aktuell.	234	15	17	88%
6 b. Chef som har tilldelats arbetsmiljöuppgifter i det systematiska arbetsmiljöarbetet har de kunskaper, den tid samt de befogenheter och resurser som behövs för att kunna fullfölja sitt uppdrag.	185	74	7	70%

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
TOTALT	177	-	-	70%
Instruktioner och medarbetarnas kunskaper				
7 a. Medarbetarna har de kunskaper som krävs om • de risker för ohälsa och olycksfall som finns i det egna arbetet, • de risker för ohälsa och olycksfall som finns i verksamheten, • hur man kan arbeta för att minska risken för att drabbas av olyckor eller annan ohälsa, • hur man kan arbeta för att främja en god arbetsmiljö, samt • kännedom om de egna rutinerna och instruktionerna.	219	46	1	82%
7 b. Det finns skriftliga lokala lättillgängliga instruktioner för sådant arbete som är förenat med allvarliga risker.	182	33	51	68%
TOTALT	156	-	-	59%
Undersökning och riskbedömning samt upprätta handlingsplaner				
8 a. Vi undersöker och riskbedömer i det dagliga arbetet, det vill säga uppmärksammar de arbetsmiljörisker som finns i verksamheten samt beskriver om risken är allvarlig eller inte.	206	53	7	77%
8 b. Vi undersöker och riskbedömer arbetsmiljön regelbundet, till exempel genom att • genomföra skyddsronder, • prata om arbetsmiljö vid medarbetarsamtal • prata om arbetsmiljö vid arbetsplatsträffar, • genomföra mätningar, t ex ljus, ljud, ventilation, • genomföra lagstadgade medicinska kontroller, samt • undersöka kemiska riskkällor.	222	43	1	84%
8 c. Inför förändringar i verksamheten gör vi riskbedömningar, som tar upp vilka risker förändringen innebär och som beskriver risken/riskernas allvarlighetsgrad.	228	29	9	86%
8 d. Genomförda riskbedömningar dokumenteras skriftligt.	243	17	6	91%
TOTALT	166	-	-	63%
Utreda ohälsa, olycksfall och tillbud				
9 a. Vi har rapporterat tillbud och olyckor som har inträffat i verksamheten genom att dokumentera i Synergi.	223	25	18	84%

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
9 b. Vi har anmält arbetsskador, arbetsolyckor och arbetssjukdom samt olycksfall och tillbud till Försäkringskassan och/eller Arbetsmiljöverket. www.anmalarbetsskada.se	223	10	33	84%
9 c. Vi har utrett orsakerna till varför ohälsa, tillbud och olycksfall har inträffat samt beslutat om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förebygga att detta ska hända igen.	225	16	25	85%
TOTALT	197	-	-	74%
Åtgärda handlingsplan och kontrollera				
10 a. Vi åtgärdar de risker som framkommer. De risker vi inte åtgärdar direkt för vi in i skriftliga handlingsplaner som beskriver • vad som ska göras, • vem som ska göra det, • när det ska vara klart, samt • när uppföljning ska ske.	207	50	9	78%
10 b. Vi följer upp de åtgärder som vi genomför för att bedöma om de har fått önskad effekt.	192	66	8	72%
10 c. Vi återkopplar regelbundet resultatet av utredningar avseende tillbud och olyckor samt resultatet av de åtgärder vi har vidtagit till berörda medarbetare	216	35	15	81%
TOTALT	162	-	-	61%
Företagshälsovård				
12. Vi anlitar Regionhälsan i arbetsmiljöarbetet när den egna kompetensen i verksamheten inte räcker till.	259	3	4	97%
Svarat ja på samtliga frågor	48	-	-	18%

4. SAMMANFATTANDE RESULTAT

Resultatet från den årliga uppföljningen av SAM visade att endast 18% av alla chefer har svarat ja på samtliga frågor och därmed uppfyller kravet på att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete i enlighet med de lagkrav som ställs.

Typen av brister som finns i SAM varierar bland de olika cheferna och arbetsplatserna. De olika delfrågorna visar på en variation av andel som uppfyller kravet på respektive fråga på mellan 59%-97%. De olika frågorna ingår även i delområden. Andelen som svarat ja på samtliga frågor i ett delområde varierade mellan 50%-97%.

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

Om svaret delvis eller nej uppgavs på en fråga ombads även de svarande att ange en kommentar samt åtgärd för att komma tillrätta med de brister som identifierats. Dessa svar har använts i analysen för att få en förståelse för orsaken bakom de identifierade bristerna. Utifrån detta har sedan åtgärder tagits fram vilka presenteras längre ner i en regionövergripande handlingsplan.

Nedan presenteras de tre frågor inom Region Västmanland inom vilka SAM fungerar bäst (högst andel ja) respektive de tre frågor inom vilket det finns störst förbättringspotential (lägst andel ja).

Frågor med högst andel ja i uppföljningen	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
12. Vi anlitar Regionhälsan i arbetsmiljöarbetet när den egna kompetensen i verksamheten inte räcker till.	259	3	4	97%
8 d. Genomförda riskbedömningar dokumenteras skriftligt.	243	17	6	91%
5 b. Det finns regionövergripande riktlinjer och instruktioner för det systematiska arbetsmiljöarbetet.	236	29	1	89%

Nästan samtliga arbetsplatser har angivit att de anlitar Regionhälsan när den egna kompetensen i verksamheten inte räcker till. Bland de som skrivit kommentarer lyfts önskemål om kortare väntetid till psykolog och att Regionhälsan ska erbjuda medicinska kontroller vid nattarbete. Det senare är en tjänst som Regionhälsan har men som kan behöva informeras om i organisationen.

En stor andel har svarat att de riskbedömningar som genomförs dokumenteras skriftligt. Bland de kommentarer som angivits framkommer det att det framförallt är riskbedömning vid förändring som dokumenteras skriftligt. Riskbedömning i det dagliga arbetet dokumenteras mer sällan. Det finns idag inget stödsystem för inrapportering av risker vilket gör att risker ofta hanteras på lokal nivå. Om det finns risker som förekommer på mer än ett ställe i organisationen skulle det vara fördelaktigt om detta kunde fångas upp på mer övergripande nivåer för att göra en analys om orsaker samt identifiera åtgärder som kan hjälpa flera verksamheter samtidigt.

Bland de frågor som har högst andel som svarat ja finns även frågan om det finns regionövergripande riktlinjer och instruktioner för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Ett fåtal kommentarer har lämnats för den frågan och berör framförallt svårigheten att hitta dokument i ledningssystemet.

Bland de frågor som har lägst andel som svarat ja återfinns frågan om regionens arbetsmiljöpolicy är känd på arbetsplatsen, om det finns skriftliga lokala lättillgängliga instruktioner för sådant arbete som är förenat med allvarliga risker samt om chefer som tilldelats arbetsmiljöuppgifter har de kunskaper, den tid samt de befogenheter och resurser som behövs för att kunna fullfölja sitt uppdrag.

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

Frågor med lägst andel ja i uppföljningen	Antal ja	Antal delvis	Antal nej	Andel ja (%)
5 a. Vi har en arbetsmiljöpolicy i Region Västmanland som är känd på arbetsplatsen.	156	98	12	59%
7 b. Det finns skriftliga lokala lättillgängliga instruktioner för sådant arbete som är förenat med allvarliga risker.	182	33	51	68%
6 b. Chef som har tilldelats arbetsmiljöuppgifter i det systematiska arbetsmiljöarbetet har de kunskaper, den tid samt de befogenheter och resurser som behövs för att kunna fullfölja sitt uppdrag.	185	74	7	70%

Vanliga kommentarer kring arbetsmiljöpolicyen var att medarbetare ofta visste att den fanns men inte vad som stod i den. Bland de kommentarer som var kopplade till lokala instruktioner för allvarliga risker var det återkommande att det arbete som arbetsgruppen utförde inte hade några risker som var förenade med allvarliga risker. Flertalet var från administrativa verksamheter. För att säkerställa att det är verksamheter som inte har allvarliga risker skulle detta behöva undersökas ytterligare. En del av verksamheterna skulle eventuellt ha en risk för att exempelvis bli utsatt för hot och våld vilket skulle kunna kräva en skriftlig rutin. I en del fall fanns det rutiner men som inte upplevdes vara lättillgängliga då det fanns i ledningssystemet och där var svåra att hitta.

30% av cheferna hade svarat att de saknade nödvändiga förutsättningar för att kunna fullfölja sitt uppdrag. Vanligt förekommande kommentarer var avsaknad av tid och i viss utsträckning kunskaper samt stödresurser.

Värt att notera är att andelen som svarat ja på frågan om chef har mottagit en skriftlig och tydlig fördelning av arbetsmiljöuppgifter som beskriver vad uppdraget innebär och att fördelningen är aktuell endast var 88%. Det innebär att 32 chefer i regionen har svarat att de endast delvis, alternativt inte alls, vet vad uppdraget innebär eller att fördelningen är aktuell. Då chefer i regionen ofta har många medarbetare som de ansvarar för kan detta, tillsammans med svaret på frågan om förutsättningar att utföra sitt uppdrag, vara sådant som i allra högsta grad får konsekvenser för medarbetarnas arbetsmiljö.

I samband med undersökningens genomförande framkom det även att det finns ett behov att förtydliga det systematiska arbetsmiljöarbetet för gruppen chefer. I ett flertal fall framkom det brister i kunskapen om att även chefers arbetsmiljö ska undersökas, riskbedömas, åtgärdas och följas upp.

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete - Region Västmanland 2018

5. HANDLINGSPLANER OCH ÅTGÄRDER

För att stödja arbetet med att förbättra de delområden som fått lägst andel ja i den årliga uppföljningen av SAM har tre områden samt tre aktiviteter prioriterats. Aktiviteterna är av mer strukturell karaktär och är framtagna för att kunna användas i de verksamheter där det finns ett behov av att arbeta vidare med den specifika frågan eller området.

Handlingsplan för systemförbättrande åtgärder		
Typ av åtgärd	Ansvarig	Klart
§5 (fråga a samt c) Arbetsmiljöpolicy samt mål för arbetsmiljöarbetet. Stödmaterial för att diskutera arbetsmiljöpolicy på arbetsplatsen. Instruktion/stödmaterial för att på arbetsplatsen kunna ta fram mål för arbetsmiljöarbetet utifrån arbetsmiljöpolicy.	Arbetsmiljöstrateg	Juni 2019
§7 (fråga b) Skriftliga instruktioner allvarliga risker i arbetsmiljön Ta fram checklista med exempel på allvarliga risker i arbetsmiljön för att bidra till kunskap om vad som kan vara allvarliga risker utifrån olika typer av verksamheter. Tydliggöra arbetet med att identifiera allvarliga risker, kraven på skriftliga instruktioner för dessa risker samt information om vad som behöver göras när händelse sker.	Processledare SAM	December 2019
§6 (fråga b) Chefers förutsättningar att bedriva arbetsmiljöarbete Implementera SKL:s checklista för att undersöka chefers organisatoriska och sociala arbetsmiljö.	Arbetsmiljöstrateg	Juni 2019